అరణ్యపర్వము - జ్ఞానప్రదము

విఘ్నేశ్వర ధ్యానమ్

నమస్తే గణనాథాయ గణానాం పతయే నమః ।
భక్తిప్రియాయ దేవేశ భక్తేభ్యః సుఖదాయక ॥

శ్రీనివాస ధ్యానమ్

అనన్తవేదసంవేద్యం నిర్దోషం గుణసాగరమ్ ।
అతీన్ద్రియం నిత్యముక్తం శ్రీనివాసం భజేనిశమ్ ॥

శ్రీ కృష్ణ ధ్యానమ్

వందే నవఘనశ్యామం పీతకౌశేయవాససమ్ ।
సానన్దం సున్దరం శుద్ధం శ్రీకృష్ణం ప్రకృతేః పరమ్ ॥

వ్యాస ధ్యానమ్

వేదవ్యాసం స్వాత్మరూపం సత్యసన్ధం పరాయణమ్ ।
శాన్తం జితేన్ద్రియక్రోధం సశిష్యం ప్రణమామ్యహమ్ ॥

అథ సంకల్పః

శ్రీమదాదివరాహక్షేత్రే, విరాజమానస్య, జగద్రక్షణార్థమవతీర్ణస్య, శ్రీమదఖి-లాండకోటిబ్రహ్మాండనాయకస్య, శ్రీవేంకటేశ్వరస్వామినః, పరిపూర్ణానుగ్రహేణ, సర్వేషాం, భక్తజనానామ్, ఆధివ్యాధినివృత్తిద్వారా, ఆయురారోగ్యైశ్వర్యాభివృద్ధ్యర్థం, సర్వారిష్టనివృత్తిద్వారా సకలశ్రేయోఽభివృద్ధ్యర్థం, ధర్మార్థకామమోక్షాఖ్య, చతుర్విధ, పురుషార్థసిద్ధ్యర్థం, సమస్తపాపక్షయార్థం, శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం శ్రీమన్మహాభారతే, వనపర్వణి, యథాశక్తి, ఏకసప్తతితమోధ్యాయాంతర్గత, శ్లోకపారాయణం, ఆచార్యముఖేన కరిష్యామహే.

శ్రీకృష్ణపరబ్రహ్మణే నమః

అథ ఏకసప్తతితమోఽధ్యాయః

బృహదశ్వ ఉవాచ

శ్రుత్వా వచః సుదేవస్య ఋతుపర్ణో నరాధిపః ।
సాంత్వయన్ శ్లక్ష్ణయా వాచా బాహుకం ప్రత్యభాషత ॥ ॥71-1॥

విదర్భాన్ యాతుమిచ్ఛామి దమయంత్యాః స్వయంవరమ్ ।
ఏకాహ్నా హయతత్త్వజ్ఞ మన్యసే యది బాహుక ॥ ॥71-2॥

ఏవముక్తస్య కౌంతేయ తేన రాజ్ఞా నలస్య హ ।
వ్యదీర్యత మనో దుఃఖాత్ ప్రదధ్యౌ చ మహామనాః ॥ ॥71-3॥

దమయంతీ వదేదేతత్ కుర్యాద్ దుఃఖేన మోహితా ।
అస్మదర్థే భవేద్ వాయమ్ ఉపాయశ్చింతితో మహాన్ ॥ ॥71-4॥

నృశంసం బత వైదర్భీ భర్తృకామా తపస్వినీ ।
మయా క్షుద్రేణ నికృతా కృపణా పాపబుద్ధినా ॥ ॥71-5॥

స్త్రీస్వభావశ్చలో లోకే మమ దోషశ్చ దారుణః ।
స్యాదేవమపి కుర్యాత్ సా వివాసాద్ గతసౌహృదా ॥ ॥71-6॥

మమ శోకేన సంవిగ్నా నైరాశ్యాత్ తనుమధ్యమా ।
నైవం సా కర్హిచిత్ కుర్యాత్ సాపత్యా చ విశేషతః ॥ ॥71-7॥

యదత్ర సత్యం వాసత్యం గత్వా వేత్స్యామి నిశ్చయమ్ ।
ఋతుపర్ణస్య వై కామమ్ ఆత్మార్థం చ కరోమ్యహమ్ ॥ ॥71-8॥

ఇతి నిశ్చిత్య మనసా బాహుకో దీనమానసః ।
కృతాంజలిరువాచేదమ్ ఋతుపర్ణం జనాధిపమ్ ॥ ॥71-9॥

ప్రతిజానామి తే వాక్యం గమిష్యామి నరాధిప ।
ఏకాహ్నా పురుషవ్యాఘ్ర విదర్భనగరీం నృప ॥ ॥71-10॥

తతః పరీక్షా మశ్వానాం చక్రే రాజన్స బాహుకః ।
అశ్వశాలాముపాగమ్య భాంగాసురిన్పపాజ్ఞయా ॥ ॥71-11॥

స త్వర్యమాణో బహుశః ఋతుపర్ణేన బాహుకః ।
అశ్వాన్ జిజ్ఞాసమానో వై విచార్య చ పునః పునః ।
అధ్యగచ్ఛత్ కృశానశ్వాన్ సమర్థానధ్వని క్షమాన్ ॥ ॥71-12॥

తేజోబలసమాయుక్తాన్ కులశీలసమన్వితాన్ ।
వర్జితాన్లక్షణైర్హీనైః పృథుప్రోథాన్ మహాహనూన్ ॥ ॥71-13॥

శుద్ధాన్ దశభిరావర్తైః సింధుజాన్ వాతరంహసః ।
దృష్ట్వా తానబ్రవీద్ రాజా కించిత్ కోపసమన్వితః ॥ ॥71-14॥

కిమిదం ప్రార్థితం కర్తుం ప్రలబ్ధవ్యా న తే వయమ్ ।
కథమల్పబలప్రాణాః వక్ష్యంతీమే హయా మమ ।
మహాదధ్వానమపి చ గంతవ్యః కథమీదృశైః ॥ ॥71-15॥

బాహుక ఉవాచ

ఏకో లలాటే ద్వౌ మూర్ధ్ని ద్వౌ ద్వౌ పార్శ్వోపపార్శ్వయోః ।
ద్వౌ ద్వౌ వక్షసి విజ్ఞేయౌ ప్రయాణే చైక ఏవ తు ॥ ॥71-16॥

ఏతే హయా గమిష్యంతి విదర్భాన్ నాత్ర సంశయః ।
యానన్యాన్ మన్యసే రాజన్ బ్రూహి తాన్ యోజయామితే ॥ ॥71-17॥

ఋతుపర్ణ ఉవాచ

త్వమేవ హయతత్త్వజ్ఞః కుశలో హ్యసి బాహుక ।
యాన్ మన్యసే సమర్థాంస్త్వం క్షిప్రం తానేవ యోజయ ॥ ॥71-18॥

తతః సదశ్వాంశ్చతురః కులశీలసమన్వితాన్ ।
యోజయామాస కుశలః జవయుక్తాన్ రథే నలః ॥ ॥71-19॥

తతో యుక్తం రథం రాజా సమారోహత: త్వరాన్వితః ।
అథ పర్యపతన్ భూమౌ జానుభిస్తే హయోత్తమాః ॥ ॥71-20॥

తతో నరవరః శ్రీమాన్ నలో రాజా విశాంపతే ।
సాంత్వయామాస తానశ్వాన్ తేజోబలసమన్వితాన్ ॥ ॥71-21॥

రశ్మిభిశ్చ సముద్యమ్య నలో యాతుమియేష సః ।
సూతమారోప్య వార్ష్ణేయం జవమాస్థాయ వై పరమ్ ॥ ॥71-22॥

తే చోద్యమానా విధివద్ బాహుకేన హయోత్తమాః ।
సముత్పేతురథాకాశం రథినం మోహయన్నివ ॥ ॥71-23॥

తథా తు దృష్ట్వా తానశ్వాన్ వహతో వాతరంహసః ।
అయోధ్యాధిపతిః శ్రీమాన్ విస్మయం పరమం యయౌ ॥ ॥71-24॥

రథఘోషం తు తం శ్రుత్వా హయసంగ్రహణం చ తత్ ।
వార్ష్ణేయశ్చింతయామాస బాహుకస్య హయజ్ఞతామ్ ॥ ॥71-25॥

కిం ను స్యాన్మాతలిరయం దేవరాజస్య సారథిః ।
తథా తల్లక్షణం వీరే బాహుకే దృశ్యతే మహత్ ॥ ॥71-26॥

శాలిహోత్రోఽథ కింతు స్యాత్ హయనాం కులతత్త్వవిత్ ।
మానుషం సమనుప్రాప్తః వపుః పరమశోభనమ్ ॥ ॥71-27॥

ఉతాహోస్విద్ భవేద్ రాజా నలః పరపురంజయః ।
సోఽయం నృపతి రాయాతః ఇత్యేవం సమచింతయత్ ॥ ॥71-28॥

అథ చేహ నలో విద్యాం వేత్తి తామేవ బాహుకః ।
తుల్యం హి లక్షయే జ్ఞానం బాహుకస్య నలస్య చ ॥ ॥71-29॥

అపి చేదం వయస్తుల్యం బాహుకస్య నలస్య చ ।
నాయం నలో మహావీర్యః తద్విద్యశ్చ భవిష్యతి ॥ ॥71-30॥

ప్రచ్ఛన్నా హి మహాత్మానః చరంతి పృథివీమిమామ్ ।
దైవేన విధినా యుక్తాః శాస్త్రోక్తైశ్చ నిరూపణైః ॥ ॥71-31॥

భవేన్న మతిభేదో మే గాత్రవైరూప్యతా ప్రతి ।
ప్రమాణాత్ పరిహీనస్తు భవేదితి మతిర్మమ ॥ ॥71-32॥

వయఃప్రమాణం తత్తుల్యం రూపేణ తు విపర్యయః ।
నలం సర్వగుణైర్యుక్తం మన్యే బాహుకమంతతః ॥ ॥71-33॥

ఏవం విచార్య బహుశో వార్ష్ణేయః పర్యచింతయత్ ।
హృదయేన మహారాజ పుణ్యశ్లోకస్య సారథిః ॥ ॥71-34॥

ఋతుపర్ణశ్చ రాజేంద్రో బాహుకస్య హయజ్ఞతామ్ ।
చింతయన్ ముముదే రాజా సహవార్ష్ణేయసారథిః ॥ ॥71-35॥

ఐకాగ్ర్యం చ తథోత్సాహం హయసంగ్రహణం చ తత్ ।
పరం యత్నం చ సంప్రేక్ష్య పరాం ముదమవాప హ ॥ ॥71-36॥

ఇతి శ్రీమన్మహాభారతే వనపర్వణి నలోపాఖ్యానపర్వణి
ఋతుపర్ణవిదర్భగమనే ఏకసప్తతితమోఽధ్యాయః ॥71॥

శ్రీ వేంకటేశ్వర స్వామి వారి గోవిందనామావళి

అథ క్షమాప్రార్థనా

యదక్షరపదభ్రష్టం మాత్రాహీనం చ యద్భవేత్ ।
తత్సర్వం క్షమ్యతాం దేవ నారాయణ నమోఽస్తుతే ॥

అథ లోకక్షేమప్రార్థనా

స్వస్తిప్రజాభ్యః పరిపాలయన్తాం న్యాయ్యేనమార్గేణ మహీం మహీశాః ।
గోబ్రాహ్మణేభ్యశ్శుభమస్తు నిత్యం లోకాస్సమస్తాస్సుఖినో భవన్తు ॥

అథ భగవత్సమర్పణమ్

కాయేన వాచా మనసేంద్రియైర్వా బుద్ధ్యాత్మనా వా ప్రకృతేస్స్వభావాత్ ।
కరోమి యద్యత్సకలం పరస్మై నారాయణాయేతి సమర్పయామి ॥

అథ మంగళమ్

శ్రియఃకాన్తాయ కళ్యాణనిధయే నిధయేఽర్థినామ్ ।
శ్రీవేంకటనివాసాయ శ్రీనివాసాయ మంగళమ్ ॥